

A digitális kompetencia napjainkban

Nyikes Zoltán¹, Kerti András²

¹Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola, 1034 Budapest, Bécsi út 96/B
²Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 1083 Budapest, Ludovika tér 2

Absztrakt. Az Európai Unió elvárásainak megfelelően Magyar Kormányzat által célul kitűzött, a lakosság digitális kompetencia szintjének növelésének fontossága mostanára már nem lehet kérdés. A digitális kompetencia felhasználói szintjének növelésének lehetősége és az ez által elért eredmények vizsgálatával hatékonyabbá tehetőek a képzések. A digitális tudást olyan növekedés kell elérni, amelynek eredményeképpen a digitális javak egyformán elérhetővé válhatnak mindenki számára. A munkahelyek és a szakmák döntő többségéhez szükséges valamilyen mértékben a digitális írástudás képessége, tehát nem elengedhetetlen a munkavállalók és a cégek számára sem, hogy az alkalmazottak milyen szintű digitális ismeretekkel rendelkeznek, illetve fognak rendelkezni.

Kulcsszavak: digitális kompetencia; digitális írástudás; digitális média; infokommunikációs rendszerek; digitális eszközök.

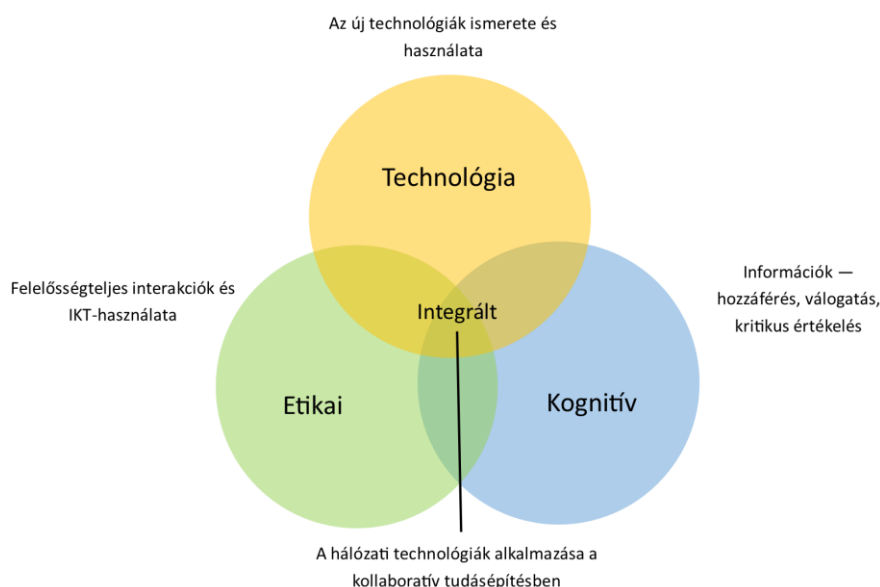
1 Bevezetés

A Magyar Kormányzat, mint minden más fejlett világ béli állam kormánya, felismerte azt a fontos problémát, amely az elmúlt húsz évben generálódott és gyorsult fel, amely nem más, mint a digitális kompetencia hiánya a magyar lakosság körében. Az Internet, mint infrastruktúra fejlődésnek hatására a gazdasági szereplők is egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a digitális fejlesztésre. Az elmúlt 20 évben rengeteg olyan új iparág fejlődött ki, amely kimondottan a digitálizációra épül. Gondoljunk itt, a web-áruházak, a digitális geo pozíció meghatározásra épülő szolgáltatások terjedésére, de akár az egész online világra. Az infokommunikáció adta lehetőségek egyre népszerűbbek és nagy a penetrációjuk. A „hagyományos” ipar is átesett egy hatalmas digitalizációs forradalmon. Tehát belátható, hogy egy új képesség elsajátítására van szüksége a mai kor dolgozó- és a felnövekvő következő generációinak, mégpedig a digitális kompetenciára.

2 Mi a digitális kompetencia?

Az a képesség, ami a lakosság, a vállalkozások és a közigazgatás digitális kompetenciájának fejlesztése, a digitális írástudás növelésével és a digitális megosztottság mérséklésével valósítható meg úgy, hogy képessé teszi a felhasználókat az infokommunikációs rendszerek bevezetése által előálló üzleti lehetőségek felismerésére és kihasználására, valamint a tartósan leszakadók a digitális ökoszisztéma előnyeiben való részesítése, azaz az e-befogadás. [1]

Antonio Calvani és társai (Calvani és tsai, 2008), tanulmányukban a digitális kompetenciát három dimenzió együtteseként definiálják, így a technológiai dimenzió, amelyben a problémamegoldás képessége és a változó technológiai környezethez való rugalmas alkalmazkodás kap elsősorban szerepet, a kognitív dimenzió, melynek lényege az információk „olvasása”, szelekciója, értelmezése, értékelése és bemutatása, valamint egy etikai dimenzió, másokkal való kapcsolat és kommunikáció a technológia felelősségteljes alkalmazásával. [2]

1. ábra A digitális kompetencia dimenziói (Calvani és mtsai, 2008) (Készítették a szerzők.) [2]

Továbbá a digitális kompetencia, a digitális média magabiztos és kritikus alkalmazása munkában, szabadidőben és a kommunikáció során. Ez a képesség, a logikus és kritikus gondolkodáshoz, a magas szintű információkezelési- és fejlett kommunikációs készségekhez kapcsolódik. Az infokommunikációs technológiák felhasználásával

kapcsolatos készségek a legelemibb szinten a digitális tartalmak, információk keresését, értékelését, tárolását, létrehozását, bemutatását és átadását, valamint az internetes kommunikációt és a közösségi hálózatokban való részvétel képességét foglalják magukban. [3]

2.1 A digitális írástudás

A digitális írástudás több típusú műveltséget fog át, a funkcionális írástudás keretébe illesztve az írást, az olvasást és a számolást. Magába foglalja az értő olvasást, a megszerzett információk kritikus kezelését. Ennek a fajta írástudásnak a részét képezi a könyvtárak használatának, a keresési stratégiák alkalmazásának készségei, az információforrások és a talált információ értékelésével, kritikus kezelésével kapcsolatos készségek – ideértve a tömegkommunikációs eszközök közvetítette információk – kezelését, azaz a már említett média-írástudást. [4]

2.2 A digitális kompetencia fontossága

Az alkalmazott digitális eszközöket kezelni tudó szakemberekre egyre nagyobb szükség van. A korszerű szakmai ismeretek megkövetelik a digitális eszközök ismeretét a meglévő „hagyományos”-nak mondott szakmák tekintetében is. Akkor tud egy dolgozó hatékonyan dolgozni, hogyha nem jelent számára kihívást a munkagépének a kezelése. A digitalizációnak a fent említett megjelenése a mai 35 éves és annál idősebb korosztálytól jelent igazi kihívást a munkavállalók körében. A korábban tanultak már elévültek. A cégek nem, vagy csak kis számban képeztetik át a saját munkavállalóikat.

Digitális kompetenciának a GDP-re gyakorolt hatása figyelemre méltó, mert a digitális írástudás 1%-os emelkedése a GDP-ben 0,123%-os növekedést, azaz 34,7 Mrd GDP többletet eredményez. Az infokommunikációs és az IT ipar alkotta IKT-szektor a magyar GDP mintegy 12%-át adja, és az ágazatban foglalkoztatottak száma az OECD országok többségével összevetve kiemelkedően magas hazánkban. [1]

3 A digitális kompetenciával és a biztonsággal kapcsolatos felmérések

3.1 UNICEF Magyar bizottságának felmérése

Egy 2014 őszén elvégzett nem reprezentatív kutatás az UNICEF Magyar Bizottsága által a gyermekjogokról és az internetes biztonságról az alábbi eredményt adta, amelyet 1191 fő, 10-19 éves általános- és középiskolai diák volt bevonásával készítettek. A

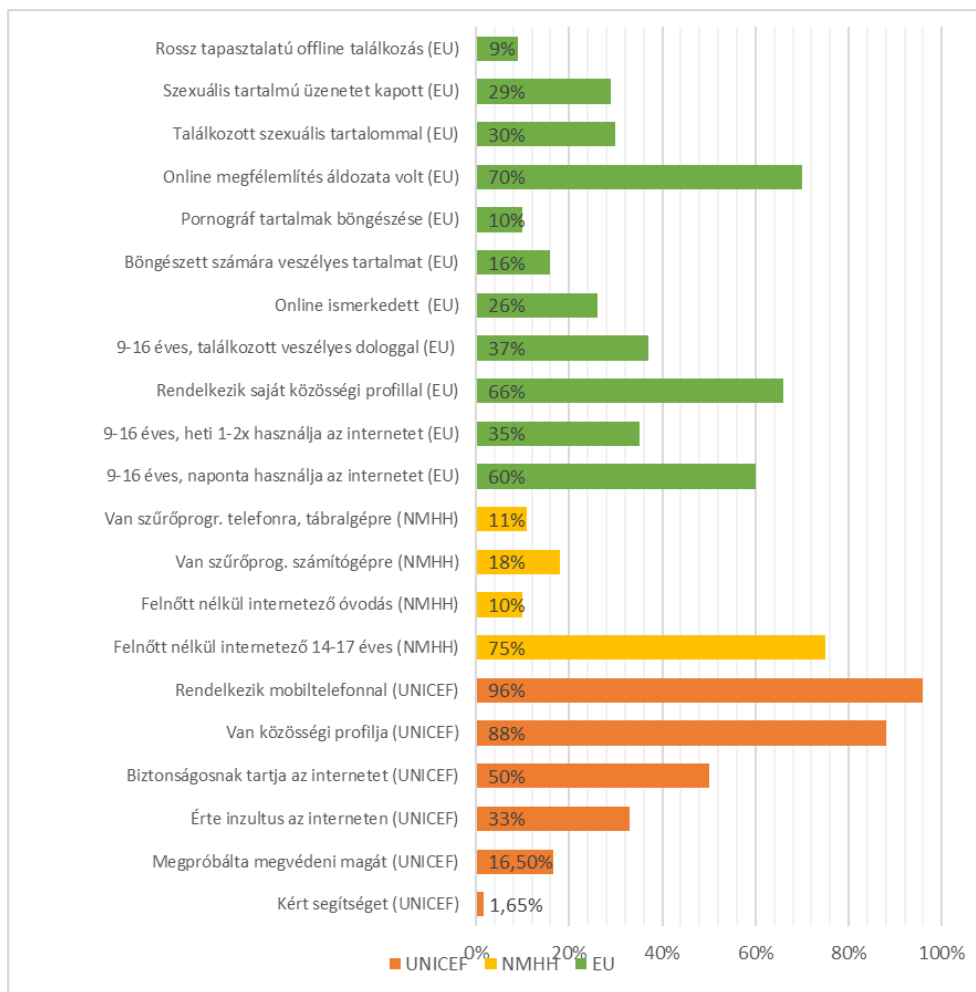
megkérdezettek 96 %-a rendelkezik mobiltelefonnal, és 88 %-ának van profilja valamilyen közösségi oldalon. A felmérés alapján a gyermekek 50%-a nem tartja biztonságosnak az internetet. A gyermek 33%-át érte már kellemetlen “piszkálódás” az interneten. Az ilyen esetekben a sérelem áldozataivá vált gyermekek fele megpróbálta megvédeni magát, de segítséget csak 10% kért. [5]

3.2 Az EU Kids Online nemzetközi felmérése

Az *Európai Bizottság Biztonságos Internet Program* támogatásával, 25 országban végzett felméréssel készült el az *EU Kids Online* nemzetközi tanulmányosorozat. A felmérés alapján, a magyar gyermekek átlagosan 9 éves korukban kezdik el önállóan használni az internetet. Az előrejelzések azt prognosztizálják, hogy ez az életkor csökkenni fog, valószínűleg 5-6 éves kor környékén fog stabilizálódni. A 9-16 éves korosztály 60%-a napi rendszerességgel internetezik, ezzel szemben 35% körül van azoknak a gyermekeknek az aránya, akik hetente egy-két alkalommal interneteznek. Ez a korosztály kétharmada rendelkezik saját profillal a közösségi oldalakon. A magyar 9-16 éves korosztály 37%-a találkozott már kockázatos tevékenység közül legalább egyvel az online térben. A gyermekek 26%-a már ismerkedett online módon. A gyermekek 16%-a böngészett már veszélyeket rejtő tartalmak között. A pornográf tartalmak böngészésében, minden tizedik gyermeknek van tapasztalata. A megkérdezett gyermekek közel 70%-a volt már áldozata online megfélemlítésnek. Szexuális tartalmakkal a gyermekek 30%-a találkozott, szexuális jellegű üzenetek és cselekvések a gyermekek 29%-át érintették. A gyermekek 9%-ának volt része olyan rossz tapasztalattal végződő „offline” találkozásban, amelyet online ismerkedés előzött meg. [5]

3.3 Az NMHH felmérése

A 14 és 17 év közötti gyerekek $\frac{3}{4}$ -e szokott úgy internetezni számítógépen, hogy nincs jelen felnőtt. Az óvodásokkal egy háztartásban élő internethasználók 10%-a nyilatkozott úgy, hogy a velük együtt élő, 6 évnél fiatalabb gyerekek, felnőtt segítsége nélkül, táblagépen vagy telefonon szoktak egyedül internetezni, derül ki egy az NMHH által 2013-ban lefolytatott felmérésből. A megkérdezettek elenyésző része válaszolt úgy, hogy ő, vagy szülője telepített szűrőprogramot a gyermek által használt számítógépre (18%) vagy telefonra, táblagépre (11%). [5]

2. ábra Az UNICEF, az EU és az NMHH felmérésének eredménye (Készítették a szerzők.) [5]

4 Konklúzió

A fentiekből kitűnik hogy a szülők, oktatók, pedagógusok tudatossága is kulcsfontosságú a terület szempontjából. Amennyiben a gyermekek oktatásában, nevelésében szerepet vállaló személyek nem rendelkeznek megfelelő digitális tudással, valamint ezek átadásának szándékával és képességével, úgy az súlyos következményekkel járhat. Sajnálatos módon igen kicsi azon pedagógusok aránya, akik a szükséges készségekkel rendelkeznek. Számos civil szervezet folytat képzéseket, amelyek nem kizárólag a gyermekek, de a pedagógusok ismereteinek bővítését is megcélzották. Tévhit azonban az idősebb, nyugdíjas generáció vonatkozásában, hogy egy bizonyos kor felett már nem sajátítható el a szükséges digitális kompetencia. Az

élethosszig tartó tanulás („lifelong learning”) nyugat-európai társadalmakban sikeres, államilag támogatott kezdeményezés és folyamat, melynek pozitív hatása nem csak az érintetteken mérhető. [5]

Összegzés

A felnőttek digitális kompetenciájának fontossága, a fentiek alapján nem is kérdéses. A kormányzati stratégiák dícséretes módon a gyermekek digitális kompetenciájának és azon belül is a digitális írástudás növelését tűzte ki célul. Sajnálatos módon nem terjednek ki a lakosság általános célú digitális kompetencia és digitális írástudás fejlesztésére. Amennyiben a cégek, vállalkozások kapnának államilag támogatott oktatási lehetőséget az alkalmazottak általános digitális kompetenciájának növelésére, abban az esetben az általános digitális kutúra a magyar lakosság körében hatalmas növekedésnek indulna, amely a nemzetgazdaság növekedését is szolgálná.

Referenciák

- [1] Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020, <http://2010-2014.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf> (letöltve: 2016. október 10.)
- [2] Abonyi-Tóth Andor, Turcsányi-Szabó Márta: A digitális tudás fejlesztésének lehetőségei, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 2015., ISBN 978-963-9795-92-1, <http://dlsulinet.educatio.hu/download/letoltheto-dokumentumok/Digitalis-irastudas.pdf> (letöltve: 2016. október 11.)
- [3] Juhász Gabriella: Digitális kompetencia fejlesztése tanítási órákon; prezentáció, <http://www.zagyvarekas.hu/sites/default/files/Juh%C3%A1sz%20Gabriella%20-%20DIGIT%C3%81LIS%20KOMPETENCIA%20FEJLESZT%C3%89SE%20TAN%C3%8DT%C3%81SI%20%C3%93R%C3%81KON.pdf> (letöltve: 2016. október 9.)
- [4] Koltay Tibor: Digitális írástudás – Web 2.0 – pedagógia, http://www.tani-tani.info/101_koltay (letöltve: 2016. október 8.)
- [5] Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája, <http://www.kormany.hu/download/6/0e/c0000/Magyarorsz%C3%A1g%20Digit%C3%A1lis%20Gyermekv%C3%A9delmi%20Strat%C3%A9gia%20A1ja.pdf> (letöltve: 2016. október 20.)